

1. AGHEU

1.1. Viața

Profetul Agheu (ebr. Haggay) a activat în **520**, timp de câteva luni (**august-decembrie**), în Ierusalim (cf. *Ezd.* 5:1; 6:14). După edictul lui Cyrus din 538, guvernatorul persan Șeșbațar a întors în Iudeea vasele templului lui Iahve confiscate de babilonieni; probabil tot el a pus și temelii templului (cf. *Ezd.* 5:14-16; în *Ag.* 1:14 Zorobabel). Construirea templului însă a stagnat din cauza situației economice precare a celor întorși. Profetul Agheu însă a considerat starea materială sărăcăcioasă nu cauza, ci efectul abandonării lucrărilor la templu, îndemnând de aceea ca templul să fie terminat cât mai grabnic.

1.2. Cuprinsul cărții

1 – 2:5	îndemn pentru reconstrucția templului: dispute și avertismente
2:6-9	cutremurarea lumii; pelerinajul popoarelor spre Sion (cf. <i>Is.</i> 2; 60; 66:20)
2:10-14	poporul cel necurat
2:20-23	profeție mesianică: Zorobabel ca inel al lui Iahve

1.3. Teme

1.3.1. Teologia Sionului

Ag. 2:6-9: „Căci așa zice Domnul Savaot: „Peste puțină vreme, Eu voi cutremura cerul și pământul, marea și uscatul; ⁷Voi zgudui toate popoarele și toate neamurile vor veni cu lucruri de preț și voi umple de slavă templul acesta, zice Domnul Savaot. ⁸Al Meu este argintul, al Meu este aurul”, zice Domnul Savaot. ⁹„Și slava acestui templu de pe urmă va fi mai mare decât a celui dintâi”, zice Domnul Savaot, „și în locul acesta voi sălășlui pacea”, zice Domnul Savaot.”

Acest text se încadrează în teologia Sionului pentru că prevede construcția templului ca fiind sprijinită de un pelerinaj al popoarelor cu daruri de mare preț către Ierusalim. Practic noul templu se preconizează a fi ridicat prin aportul *tuturor* popoarelor.

Pentru că acest deziderat nu s-a împlinit la zidirea celui de-al doilea templu, așteptarea universalismului s-a încheiat abia prin Biserica creștină, noul și adevăratul Templu constuit cu darurile de preț (credința) tuturor popoarelor.

1.3.2. Profeție mesianică

Ag. 2:23: „În ziua aceea, zice Domnul Savaot, te voi lua pe tine, Zorobabel, fiul lui Salatiel, slugă a Mea și te voi avea ca un inel cu pecete, căci pe tine te-am ales, zice Domnul Savaot.”

Zorobabel este identificat aici cu figura mesianică așteptată. El este numit cu termenul mesianic de Rob/Slugă, beneficiind și de alegerea divină specifică regilor (*1Reg.* 16:1).

Nedevenind rege însă, Zorobabel nu a împlinit profeția, care este desăvârșită abia în persoana Mântuitorului.

2. ZAHARIA

2.1. Viața

Profetul Zaharia a fost contemporan cu Agheu, activând între **octombrie 520 și decembrie 518** în Ierusalim (cf. *Ezd.* 5:1; 6:14).

Se prezintă ca fiind fiul lui Berechia, fiul lui Ido. După *Neem.* 12:16 un Zaharia fiul lui Ido era preot, iar după *Mat.* 23:35 un Zaharia fiul lui Berechia, deși om drept, a fost ucis între templu și altar. Identificarea profetului Zaharia cu una dintre aceste figuri rămâne însă sub semnul întrebării.

2.2. Cuprins

1:1-6	predică pentru pocăință (oct./nov. 520)	
1:7 – 6	viziuni și cuvinte (febr. 519)	
	1:8-15	<i>I viziune:</i> un om pe cal roșu între mirți, în urma lui alți călăreți
	1:16-17	cuvinte disparate
	2:1-4	<i>II viziune:</i> patru coarne doborâte de patru fierari
	2:5-9	<i>III viziune:</i> un om cu o funie de măsurat măsoară Ierusalimul
	2:10-17	cuvinte disparate
	3:1-7	instalarea marelui preot Iosua
	3:8-10	cuvinte disparate
	4:1-6a.10b-14	<i>IV viziune:</i> un candelabru flancat de doi măslini
	4:6b-10	promisiunea pentru Zorobabel
	5:1-4	<i>V viziune:</i> un sul de carte înaripat, scris cu blesteme
	5:5-11	<i>VI viziune:</i> femeia/fărădelegea din baniță (efă)
	6:1-8	<i>VII viziune:</i> patru care cu cai în diferite culori către cele patru vânturi
	6:9-15	încoronarea simbolică a lui Iosua (inițial a lui Zorobabel !)
7 – 8	predica despre post (dec. 518; cf. <i>Is.</i> 58)	
	8:1u	cuvinte mântuitoare

2.3. Teme

2.3.1. Profeție mesianică

Zah. 3:8: „Ascultă deci, Iosua, mare preot, tu și cei împreună cu tine care stau înaintea ta; căci ei sunt oameni de precizie. Iată Eu aduc pe Servul Meu Odraslă.”

Prin acest text Zaharia unește două tradiții: una care îl numea pe personajul mesianic Odraslă (*Is.* 6:13; 11:1; *Ier.* 23:5; 33:15) și alta care îl numea Rob/Serv (cf. Cântecul Robului lui Iahve din *Is.* 42:1-7; 49:1-13; 50:4-11; 52:13 – 53:12).

În viziunea zahariană, îngerul îi vestește marelui preot Iosua aducerea Robului-Odraslă.

Zah. 6:11-13: „¹¹Și vei lua argint și aur și vei face o cunună și o vei pune pe capul lui **Iosua marele preot, feciorul lui Ioțadoc**. ¹²Și-i vei zice lui în acest chip: "Așa grăiește Domnul Savaot: Iată un om care va fi chemat Odraslă; acesta va odrăslă și va zidi templul Domnului. ¹³Și acesta va

rezidi templul Domnului. El va purta semnele regale și va stăpâni și va domni pe tronul lui și un preot va fi la dreapta lui. Între ei doi va fi o pace desăvârșită.”

În acest text întâlnim un fenomen foarte interesant și anume o „relectură” biblică. Sunt argumente foarte puternice să se considere că inițial v. 11 nu cuprindea nici o referire la marele preot Iosua (ceea ce este scris îngroșat în text), ci la Zorobabel.

Așa cum rezultă și din *Zah.* 3:8, conducerea poporului prezentată de Zaharia era dublă: un descendent davidic secondat de un mare preot. Aceștia sunt descriși în viziunea a 4-a (*Zah.* 4:1u) ca doi măslini care flanchează un candelabru; v. 14 demonstrează identificarea măslinilor cu conducerea bicefală prin numirea lor ca „unși” (*b^eney ișhar*).

Rolul descendentului davidic (Zorobabel) era dobândirea regalității și rezidirea templului; el trebuia să devină rege, înnodând firul rupt al dinastiei lui David (cf. *Ag.* 2:23).

Pentru că nu a devenit rege, Zorobabel nu a împlinit profeția. De aceea un redactor ulterior va schimba textul din *Zah.* 6:11, ștergând numele lui Zaharia și inserându-l pe cel al marelui preot Iosua. Altfel nu s-ar explica de ce de-a dreapta personajului stă un „preot” și că între cei doi domnește o simfonie desăvârșită.

În perioada post-exilică oficiul sacerdotal începe să adune în sine prerogativele regale, suplinind astfel lipsa regelui. De exemplu preotul este numit acum „uns” (*mašiaḥ* = mesia) (cf. *Lev.* 4:3.5.16; 6:15 – sursa P a Pentateuhului, deci de după 550).

Textul însă nu s-a împlinit nici referitor la marele preot Iosua.

Abia Mântuitorul Hristos, prin convergența în sine a oficiilor regal și sacerdotal, a împlinit această profeție. Interesant că numele Iisus și Iosua sunt identice (ebr. Yehoșu‘a, gr. Iesus).

De remarcat că la Qumran, printre esenienii contemporani cu primii creștini s-a păstrat polarizarea funcțiilor: ei așteptau în timpul eshatologic atât un Mesia davidic cât și un Mesia aaronit.

3. MALEAHI

3.1. Introducere *Zah.* 9–11; 12–14; *Mal.*

La sfârșitul cărților profetice sunt 3 adaosuri, fiecare de câte 3 capitole: *Zah.* 9–11 (numit Deutero-Zaharia), *Zah.* 12–14 (numit Trito-Zaharia) și *Mal.* 1–3 (întreaga carte). Faptul este dovedit și de folosirea aceluiași titlu: „Profeție. Cuvântul lui Iahve...” (cf. *Zah.* 9:1; 12:1; *Mal.* 1:1).

3.2. Viața

Numele Maleahi (ebr. Mal’ahy) înseamnă „trimisul meu”. Ar putea de aceea să nu fie numele real al profetului, ci unul simbolic.

Presupunând deja înălțarea celui de-al doilea templu (*Mal.* 1:10; 3:1.10) și cultul (1:6-7), dar și existența unui guvernator (1:8), desigur persan, profetul poate fi datat în sec. 5 îdHr (500-400), probabil în timpul lui Neemia (445-433).

3.3. Cuprinsul cărții

1:2-5	iubirea divină pentru Israel, ura pentru Edom (cf. <i>Iez.</i> 35; <i>Avd. Is.</i> 63)
-------	--

1:6 – 2:9	acuze împotriva preoților
2:10-16	acuze împotriva poporului - v. 11-12 împotriva căsătoriei cu străine - v. 13-16 împotriva divorțului
2:17 – 3:5	curățirea comunității
	3:1 trimisul/îngerul lui Iahve
3:6-12	promisiune condiționată a mântuirii „Întoarceți-vă către Mine, și Mă voi întoarce și Eu către voi” (3:7)
3:13-21	Soarele dreptății îi luminează pe cei ce se tem de Dumnezeu

3.4. Teme

3.4.1. Adorarea universală a lui Iahve

Mal. 1:11: „Căci, de la răsăritul soarelui și până la apusul lui, mare este numele Meu printre neamuri și în orice parte se aduc jertfe de tămâie pentru numele Meu și prinoase curate, căci mare este numele Meu între neamuri”, zice Domnul Savaot.”

Ca și în *Sof.* 2:11; 3:9-10, se proclamă adorarea universală a lui Iahve. Constituie antipodul concepției centralizatoare după care doar în Sion/Ierusalim putea funcționa Templul și cultul. În creștinism universalitatea se arată prin adorarea spirituală (*Ioan* 4:20-24).

3.4.2. Profeție mesianică

Mal. 3:20: „Și va răsări pentru voi, cei care vă temeți de numele Meu, soarele dreptății, cu tămăduire venind în razele lui și veți ieși și veți zburda ca vițeei de îngrășat.”

Denumirea de Soare al dreptății este aplicată Mântuitorului (troparul Crăciunului).

Interesant că și în alte texte mesianice din VT, LXX a transpus prin termenul „răsărit” (gr. *anatolē*) noțiunea mesianică de Mlădiță (*Ier.* 23:5; *Zah.* 3:8).

3.4.3. Profetul Ilie

Mal. 3:1.23: „Iată, Eu trimit pe îngerul Meu și va găti calea înaintea feței Mele și va veni îndată în templul Său Domnul pe Care Îl căutați și Îngerul legământului pe Care voi Îl doriți. Iată, vine!, zice Domnul Savaot. [...] Iată că Eu vă trimit pe Ilie proorocul, înainte de a veni ziua Domnului cea mare și înfricoșătoare”

Textele anunță un trimis (înger) înaintea feței lui Iahve, identificat chiar cu un nou Ilie în v. 23. Acesta un pregătitor al venirii lui Dumnezeu (cf și *Is.* 40:3-5)

4. DEUTERO-ZAHARIA

4.1. Introducere

Primul adaos la cartea lui Zaharia datează din perioada de după cuceririle lui Alexandru cel Mare, deci din jurul anului 300 îdHr, fiind astfel cu aproximativ 200 de ani posterior epocii profetului Zaharia (un caz asemănător este Isaia și Deutero-Isaia).

Grecia (ebr. Iavan, „ionieni”) este menționată în *Zah.* 9:13, iar Egiptul și Asiria din 10:10-11 nu sunt altele decât regatele diadohilor (urmașii lui Alexandru cel Mare) în Egipt (ptolemeii) și Siria (seleucizii). Se presupune chiar că *Zah.* 11:14 constituie chiar o aluzie la schisma samariteană.

4.2. Cuprins

9:1-8	extinderea puterii lui Iahve către nord și vest	
9:9-10	chemare la bucurie pentru regele pașnic eshatologic (cf. <i>Mat.</i> 21:4-5)	
9:11-17	cuvinte mântuitoare: reîntoarcerea din robie, războiul lui Iahve	
10:1-2	binecuvântare de către Dumnezeu	
10:3-12	război și reîntoarcere din robie (cf. 9:11u)	
11:1-3	cântec de dispreț despre cel mândru căzut	
11:4-17	amestec de acțiuni simbolice, viziune și alegorie	
	11:4u	predica despre păstori (cf. 13:7-9; <i>Ier.</i> 23; <i>Iez.</i> 34; <i>Is.</i> 56:9u)
	11:13	prețul de 30 de arginți pentru olar
	11:14	ruperea unui toiag dintre cei 2 (11:7) = schisma samariteană

4.3. Teme

Zah. 9:9-10: „Bucură-te foarte, fiica Sionului, veseleşte-te, fiica Ierusalimului, căci iată Împăratul tău vine la tine drept și biruitor; smerit și călare pe asin, pe mânzul asinei. ¹⁰El va nimici carele din Efraim, caii din Ierusalim și arcul de război va fi frânt. El va vesti pacea popoarelor și împărăția Lui va ve va întinde de la o mare până la cealaltă mare și de la Eufrat până la marginile pământului.”

Textul apare citat în NT în context mesianic, aplicat intrării în Ierusalim a lui Hristos (*Mat.* 21:4-5; *Ioan* 12:15). Există însă o diferență între evangheliști: dacă după Matei Mântuitorul intră călare pe o măgăriță însoțită de mânzul ei (*Mat.* 21:7), după Marcu, Luca și Ioan, intră pe un mânz de măgar (*Marc.* 11:7 || *Luc.* 19:35 || *Ioan* 12:14). Probabil la originea diferenței stă modul de interpretare al textului lui Deutero-Zaharia, care menționează și „asina”.

Noul rege, o figură umilă (smerit), seamănă nu cu regii războinici călări pe cai, ci cu un șeic din vechime, când și regele (ex. David) folosea în mod obișnuit măgari pentru călătorie.

Zah. 11:13: „Atunci a grăit Domnul către Mine: "Aruncă-l olarului prețul acela scump cu care Eu am fost prețuit de ei". Și am luat cei treizeci de arginți și i-am aruncat în vistieria templului Domnului, pentru olar.”

În NT textul este citat ca fiind împlinit în momentul vinderii lui Hristos pe 30 de arginți, cu care s-a cumpărat țarina olarului (*Mat.* 27:9-10), însă este atribuit în mod eronat profetului Ieremia.

5. TRITO-ZAHARIA

5.1. Introducere

Trito-Zaharia este al doilea adaos la cartea lui Zaharia, având în general o tentă eshatologică. Datează din sec. **3 îdHr.**

5.2. Cuprins

12	atacul popoarelor asupra Ierusalimului și respingerea lor vărsarea Duhului, plângere pentru Cel Străpuns (v. 10u)
13	eliberarea de necurăție, idolatrie; profetism extatic încercarea poporului (o treime – 13:7)
14	atacul popoarelor asupra Ierusalimului încercarea poporului (o jumătate – 14:2) restul popoarelor se închină lui Iahve (v. 16u)

5.3. Teme

Zah. 12:10: „Atunci voi vărsa peste casa lui David și peste locuitorii Ierusalimului duh de milostivire și de rugăciune, și își vor aținti privirile înspre Mine, pe Care ei L-au străpuns și vor face plângere asupra Lui, cum se face pentru un fiu unul născut și-L vor jeli ca pe cel întâi născut.”

După **Vladimir Petercă** [catolic] „este o aluzie directă la un Mesia martir”, „o primă referință la celebra figură a *Servitorului lui Iahve* din *Is. 52:13-53:12*”.

Textul este citat în context mesianic în *Ioan 19:37* „Și iarăși altă Scriptură zice: "Vor privi la Acela pe care L-au împuns".”, unde se folosește versiunea lui Theodotion (o traducere a VT paralelă cu LXX). În LXX textul sună „acela pe care l-ați batjocorit”.

Demn de remarcat că întoarcerea către Cel Străpuns se realizează abia după pogorârea Duhului.

Zah. 13:7: „Sabie, deșteaptă-te împotriva păstorului Meu, împotriva tovarășului Meu, zice Domnul Savaot. Voi bate păstorul și se vor risipi oile, și Îmi voi întoarce mina Mea împotriva celor mici.”

Interesant că după LXX textul sună „voi bate păstorii” (plural).

A fost citat de către Mântuitorul Hristos în contextul părăsirii Sale de către Apostoli înaintea patimilor (*Mat. 26:31* || *Marc. 14:27* || *Ioan 16:32* – citat după LXX cu plural).